

**Rapportage
eerste tussenevaluatie
Perspectiefproject**

Amsterdam, juni 1993
Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.
A.G. van Dijk
N.C. Hilhorst
R.W. van Overbeeke

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Beschrijving van het project	1
1.2	Doel van deze tussenrapportage	2
1.3	Informatiebronnen	2
2	Activiteiten en organisatie	3
2.1	Beschrijving van de belangrijkste activiteiten	3
2.2	Samenstelling team	3
2.3	Taakverdeling binnen team	4
2.4	Interne overlegstructuur	6
2.5	Locatie en faciliteiten	6
2.6	Het telefonisch meldpunt	7
2.7	Registratie	8
3	Bereik van de doelgroep	10
3.1	Omvang en afbakening	10
3.2	Instroom	12
4	Problematiek	15
4.1	Inleiding	15
4.2	Problematiek bij aanmelding	15
5	Werkwijze	18
5.1	Inwerkperiode	18
5.2	Methode	18
5.3	Werkdruk	19
6	Samenwerking	21
6.1	Beleidsniveau	21
6.2	Uitvoerend niveau	21
6.2.1	Instellingen samenwerkingsverband	21
6.2.2	Andere instellingen	25
6.3	Feitelijke doorverwijzing	29
7	Conclusies, aandachtspunten en aanbevelingen	30

Bijlagen

Bijlage 1: Samenstelling begeleidingscommissie

Bijlage 2: Voorbeeld van registratieformulieren bij intake

1 Inleiding

1.1 Beschrijving van het project

Het Perspectiefproject is een preventieproject voor Marokkaanse jongens en meisjes in de leeftijd van 10 tot en met 17 jaar, die zich in een meervoudige probleemsituatie bevinden. Met dit project wordt beoogd vroegtijdig hulp te verlenen aan deze jongeren om te voorkomen dat zij in problemen terechtkomen of dat kleine problemen groter worden. Hierbij gaat het om laagdrempelige hulpverlening op de terreinen onderwijs, gezin, vrije tijd en criminaliteit.

Het Perspectiefproject heeft de volgende drie doelstellingen.

- 1 Marokkaanse jongeren die een sociale achterstand hebben, zelfredzaam te laten worden zodat marginalisering, waaronder het afglijden in criminaliteit wordt voorkomen.
- 2 Bevorderen van het positief maatschappelijk functioneren van Marokkaanse jongeren als gevolg daarvan voorkomen van problemen in het gezin, op school en in de vrije tijd.
- 3 Verbetering van informatie over de Nederlandse multi-etnische samenleving aan Marokkaanse jongeren en ouders.

Om optimaal toegankelijk te zijn voor de jongeren is het project telefonisch 24 uur per dag bereikbaar.

Gedurende een periode van drie jaar wordt het project gefinancierd door de Gemeente Amsterdam en het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In deze periode heeft het project een experimentele status.

Het project wordt aangestuurd door een samenwerkingsverband van zes jeugdhulpverleningsinstellingen, te weten:

- Sociaal-agogisch Centrum (SaC);
- Psychologisch Pedagogisch Instituut (PPI);
- Stichting Boddaert;
- Jongeren Advies Centrum (JAC);
- Stichting Streetcornerwork (SSCW);
- AJO.

Het SaC treedt op als vertegenwoordiger van het samenwerkingsverband en is de gemeente Amsterdam (afdeling MGZ) verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. Tevens fungeert het SaC als werkgever van de projectmedewerkers.

Centraal in de opzet van het project staat de gedachte dat de hulpverlening zoveel mogelijk geboden moet worden door hulpverleners van Marokkaanse afkomst (in dit geval 'mentoren' genoemd). Zij worden geacht zelf hulp te verlenen maar ook begeleiding te bieden bij het inschakelen van deskundige personen en instellingen. Daarnaast dienen ze actief jongeren op te sporen die tot de doelgroep behoren en contacten te onderhouden met ouders en relevante instellingen.

Per 1 september 1992 is het project van start gegaan.

Ten behoeve van het project is een begeleidingscommissie ingesteld met de volgende taken:

- toetsing van de voortgang van het project aan de uitgangspunten;
- verantwoordelijkheid voor de evaluatie van het project;
- begeleiding van het evaluatie-onderzoek;

- signaleren en oplossen van knelpunten.

De leden van de begeleidingscommissie staan vermeld in bijlage 1.

1.2 Doel van deze tussenrapportage

Het Perspectiefproject wordt geëvalueerd door onderzoeks- en adviesbureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V. te Amsterdam. Over de bevindingen wordt gerapporteerd in twee tussenrapportages en een eindrapportage.

De eerste tussenrapportage ligt voor u, de tweede verschijnt medio 1994 en het eindrapport enkele maanden voor beëindiging van de experimentele fase. In elk van de tussenrapportages worden twee componenten ingebouwd:

- een evaluatie van de voortgang van het project in de voorgaande periode;
- nadere aandacht voor een bepaald aspect.

In deze eerste tussenrapportage wordt speciale aandacht besteed aan de instroom en de werkwijze.

Het onderhavige rapport bestrijkt het eerste half jaar van het project: 1 september 1992 tot en met 31 maart 1993. Omdat na een half jaar nog nauwelijks effecten verwacht mogen worden, wordt de nadruk gelegd op de evaluatie van het verloop van het project.

1.3 Informatiebronnen

Bij de evaluatie is gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen:

- interviews met projectmedewerkers (coördinator en mentoren);
- telefonische enquêtes met sleutelpersonen van de instellingen die het samenwerkingsverband vormen en instellingen waarmee het project samenwerkt (leerplichtambtenaar, scholen, politie, O.M., SaC, JAC, SSCW, PPI, Boddaert, AJO, Preventieproject Osdorp, Marokkaanse gemeenschap, stadsdeel Geuzenveld/Slotermeer, stadsdeel Slotervaart/Overtoomse Veld);
- gegevens uit het registratiesysteem van het project;
- notulen van teamvergaderingen van het projectteam.

2 Activiteiten en organisatie

2.1 Beschrijving van de belangrijkste activiteiten

De belangrijkste activiteiten van het project bestaan uit:

- via een vindplaatsgerichte werkwijze contact leggen met jongeren die tot de doelgroep behoren;
- begeleiding van jongeren;
- hulpverlening aan jongeren;
- doorverwijzing van jongeren naar jeugdhulpverleningsinstellingen;
- contacten onderhouden met (potentieel) anmeldende instanties, behandelende instellingen en andere relevante organisaties;
- informatie en advies verstrekken aan ouders.

Daarnaast wordt een klein deel van de tijd besteed aan het begeleiding van jongeren bij hun vrijetijdsbesteding door het verzorgen van huiswerkbegeleiding.

In concreto zien de activiteiten die in het kader van het Perspectiefproject worden ontplooid er als volgt uit:

wanneer een jongere wordt aangemeld legt de mentor zo snel mogelijk contact met de jongere zelf¹, met de ouders (mits de jongere daar geen bezwaar tegen heeft) en met een leerkracht en houdt gesprekken met hen. Op deze wijze probeert de mentor een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de situatie waarin de jongere verkeert en van zijn of haar problematiek.

Aan de hand van dit beeld wordt door de mentor in overleg met de projectcoördinator besloten of de jongere in aanmerking komt voor hulpverlening door de projectmedewerker of voor hulpverlening door externe instellingen. Als besloten wordt tot begeleiding van de jongere binnen het project, wordt een behandeltraject vastgesteld; als besloten wordt tot doorverwijzing van de jongere naar een externe instelling, blijft het project begeleiding van de jongere verzorgen.

Hulpverlening door het project houdt in dat er afspraken gemaakt worden over gedragsverandering met de jongere en soms ook met de ouders of andere personen uit het sociale netwerk van de jongere. Regelmatig (meestal wekelijks) dient de jongere bij het projectkantoor langs te komen om de voortgang in zijn of haar gedragsverandering te bespreken. Bij deze besprekingen wordt mede gebruik gemaakt van informatie van personen uit het sociale netwerk van de jongere, met wie door de mentor regelmatig contact gehouden wordt.

2.2 Samenstelling team

Bij de start van het project (september 1992) bestond het projectteam uit een coördinator, vier mannelijke mentoren en een administratief medewerkster, die zich vooral met de registratie van de aanmeldingen bezighoudt. Bij de start van het project had de voorbereidingsgroep het idee dat het overgrote deel van de cliënten uit jongens zou bestaan. In de praktijk blijkt dat ook een groot aantal meisjes wordt aangemeld. Als gevolg hiervan wordt het noodzakelijk geacht om een vrouwelijke mentor in dienst te nemen. Met name om contact te kunnen leggen met de moeders van de meisjes en om bepaalde problemen te bespreken (bijvoorbeeld rond het thema seksualiteit). Dit knelpunt is per 1 april 1993 opgeheven door middel van

¹ Wanneer de jongere zichzelf aanmeldt, vervalt deze eerste stap natuurlijk.

job-rotation: een mannelijke mentor van het Perspectiefproject ruilt van arbeidsplaats met een vrouwelijke collega binnen het Sociaal-agogisch Centrum (SaC), waar het Perspectiefproject onderdeel van uit maakt. Daarnaast is er ook een vrouwelijke vrijwillige kracht, die stage loopt bij het project. Alle teamleden zijn van Marokkaanse afkomst en spreken Nederlands en Arabisch; daarnaast spreken ze hetzij Noord-Berber, hetzij Zuid-Berber. Overigens blijkt de spreektaal bij de cliënten thuis in ruwweg de helft van de gevallen Arabisch te zijn, in ongeveer een kwart van de gevallen Berber. In een enkel geval vormt de taal een probleem; dit kan het geval zijn als de spreektaal thuis Berber is: als dit Zuid-Berber blijkt te zijn, terwijl de mentor alleen Noord-Berber beheerst of omgekeerd, is de communicatie lastig. Zo'n cliënt wordt dan overgedragen aan een mentor die de vereiste versie van het Berber wel beheerst. Een knelpunt is dat slechts één mentor Noord-Berber spreekt en de nieuwe vrouwelijke mentor geen Berber spreekt, terwijl veel van de vrouwen alleen Berber spreken.

Alle mentoren op één na werken vier dagen per week; de vijfde dag is bestemd voor opleiding. Eén mentor werkt vijf dagen per week. De stagiaire werkt altijd samen met een mentor.

De coördinator (HBO-MW) heeft een ruime werkervaring als maatschappelijk werker en werkbegeleider. De mentoren (tussen de 22 en 26 jaar) hebben ongeveer 2-3 jaar werkervaring in wisselende settingen (één mentor onder meer als conciërge op een middelbare school met een hoog percentage allochtonen; één mentor als leraar Arabisch (OETC), bij de GDH, bij de Stichting Streetcornerwork, en bij Boddaert; één mentor als medewerker en later als onderwijsbegeleider van Darna en een medewerker als mentor in Darna).

De coördinator heeft expliciet gekozen voor een groep jonge mentoren, die vroeger zelf ook tot de doelgroep van het project zouden hebben behoord, om zodoende een duidelijke voorbeeldfunctie naar de jongeren toe te creëren ten aanzien van ontplooiingsmogelijkheden.

Enkele mentoren zijn zelf uit de buurt afkomstig en er woonachtig; daardoor kennen ze veel Marokkanen in het projectgebied. Bovendien kunnen ze zich goed inleven in de doelgroep, waardoor ze bijvoorbeeld weten hoe ze jongeren uit de doelgroep op hun gemak kunnen stellen.

2.3 Taakverdeling binnen team

De coördinator heeft de volgende taken:

- geven van werkbegeleiding aan de mentoren;
- bewaken van de intake;
- teamvergaderingen voorbereiden en voorzitten;
- evaluaties van het functioneren van medewerkers organiseren;
- de organisatie van het project vormgeven, bijvoorbeeld cliënten over mentoren verdelen;
- bewaken van de voortgang van het project;
- studiedagen organiseren;
- superviseren registratie-systeem;
- contacten met relevante instellingen (netwerk) leggen en onderhouden;
- deelnemen aan externe overlegsituaties;
- overleg voeren over de projectvoortgang met de staf en directie van het SaC;
- incidenteel hulpverlenen aan jongeren en hun ouders;
- voorlichting/externe contacten.

De mentoren hebben de volgende taken:

- hulpverlenen aan jongeren en hun ouders;

- jongeren doorgeleiden naar andere instellingen;
- gegevens aanleveren voor het registratie-systeem;
- onderhouden van contacten met relevante instellingen, zoals scholen, politie, sportvereniging, Marokkaans oudercomité, netwerkoeverleg West, Marokkaanse mentoren van het Nova-college;
- gaan naar vindplaatsen van jongeren die tot de doelgroep van het project behoren (rond scholen, pleinen, snackbars, koffieshops, Sloterpark-zwembad, sportvereniging 'Usma');
- één dag per week balie/kantoor dienst²;
- schoonhouden kantoor volgens een rooster.

Alle mentoren vervullen de genoemde taken in gelijke mate. Daarnaast hebben ze nog een specifieke taak. Zo voert één mentor iedere dinsdag overleg met de politie, een andere mentor neemt deel aan het netwerkoeverleg West. Eén mentor zit iedere vrijdagmiddag in de kantine van de sportvereniging 'Usma' (hiervan zijn 200 Marokkaanse jongeren lid) en houdt daar een soort inloopspreekuur. De vierde mentor organiseert de huiswerkbegeleiding³. Om verveling van jongeren tegen te gaan (preventie), organiseren de mentoren in schoolvakanties activiteiten op het terrein van de vrije tijdsbesteding, met name sportactiviteiten en activiteiten in het Sloterparkbad.

Daarnaast leveren alle mentoren - op vrijwillige basis - 1 uur per week een bijdrage aan het project Naschoolse Opvang. Dit project staat los van het Perspectiefproject en richt zich op het verzorgen van een zinvolle vrijetijdsbesteding voor Marokkaanse jongeren. Het is een samenwerkingsproject van het SaC, het Nova-college⁴ en het PPI. Op dit moment is er nog geen financiering gevonden voor dit project. Na schooltijd krijgen jongeren huiswerkbegeleiding en worden activiteiten georganiseerd, als voetballen (voetbalvereniging Usma), zwemmen (meisjes), toneel en folkloredans.

Officieel is dit project nog niet van start gegaan, maar mede vanwege de relevantie van dit project voor het Perspectiefproject is hiermee een jaar voor de officiële aanvang reeds gestart. De relevantie voor het Perspectiefproject ligt in het feit dat een deel van de problematiek waar het Perspectiefproject zich op richt, samenhangt met de vrijetijdsbesteding van de Marokkaanse jongeren; men denke hierbij vooral aan het plegen van relatief lichte criminele feiten uit verveling.

De mentoren hebben de ervaring dat de Marokkaanse ouders over het algemeen erg blij zijn met het bestaan van het Perspectiefproject. Het leeftijdsverschil tussen de mentoren en de ouders blijkt volgens de mentoren geen enkele belemmering te vormen. Integendeel, de indruk bestaat dat de ouderen dermate enthousiast zijn, dat ze in toenemende mate zelf een beroep doen op het Perspectiefproject (meestal betreft het relatief simpele verzoeken zoals het vertalen van een brief). Tot op heden voldoen de projectmedewerkers vaak aan dergelijke verzoeken, mits deze snel af te handelen zijn.

In het algemeen bevat het werk de mentoren erg goed. Het wordt afwisselend gevonden en bevredigend; dit laatste omdat de mentoren merken echt iets voor de aangemelde jongeren te kunnen doen, met name voor de jongere leeftijdsgroep. De reden van een mentor om toch de voorkeur te geven aan een baan binnen een ander onderdeel van het SaC is gelegen in het feit dat hij daar de nachtwachtfunctie

2 Deze taak is pas enige maanden na de start ingevoerd, toen bleek dat (sinds de verhuizing van het project naar een centrale plek) veel ouderen langskomen om informatie en advies in te winnen.

3 Momenteel neemt één mentor de specifieke taak waar die bij de vacante vierde mentorplaats hoort.

4 Voorheen genaamd de J.W. Willemsen/Prinses Irene Scholengemeenschap.

vervult, waardoor hij tijd krijgt om overdag te gaan studeren.

2.4 Interne overlegstructuur

Binnen het Perspectiefproject worden de volgende interne overleggen gevoerd:

- Teamvergadering
Wekelijks houdt het hele team een bespreking, waar de volgende onderwerpen gedetailleerd besproken worden: de cliënten (nieuwe aanmeldingen, voortgangsbespreking, doorverwijzing), samenwerking met andere instellingen, werkwijze/methodiek.
Van deze vergaderingen worden notulen gemaakt. Het doel van deze besprekingen is werkverdeling, uitwisseling van ervaringen, wederzijdse ondersteuning, methodiekontwikkeling en deskundigheidsbevordering.
- Supervisie per mentor
Een keer per maand houdt de coördinator een werkbespreking met iedere mentor afzonderlijk. Thema's die aan de orde komen zijn de individuele cliënten, de gehanteerde werkwijze en de externe contacten. Het doel is deskundigheidsbevordering en het geven van feedback. De mentoren dienen een maandverslag te maken dat als leidraad voor deze besprekingen fungeert.
- Themadagen
Vier tot zes keer per jaar worden themadagen georganiseerd met alle teamleden en eventueel externe deskundigen ten aanzien van het behandelde thema. Het doel van de themadagen is deskundigheidsbevordering van mentoren en methodiekontwikkeling. In het eerste half jaar zijn er twee van deze themadagen geweest. Eén was gericht op evaluatie van de projectactiviteiten van dat eerste half jaar en één had als thema 'hoe functioneer je binnen een team'.
Inmiddels vastgelegde thema's zijn: Kinderbescherming, jongeren en financiën, vrijetijdsbesteding en hulpverlening aan meisjes. De volgende themadag vindt plaats in april; vertegenwoordigers van de Kinderbescherming en het steunpunt voor Studiefinanciering komen dan op bezoek.
- Evaluatie van teamleden
Halfjaarlijks evalueren mentoren en de coördinator gezamenlijk elkaars functioneren. Het doel van deze bespreking is elkaar feedback geven.
- Bespreken projectvoortgang binnen het SaC
Een keer in de 3-4 maanden bespreekt de coördinator van het Perspectiefproject met de directeur van het SaC de voortgang van het project. Aan de orde komt de samenwerking met andere instellingen, de doorverwijzing, de gehanteerde methodiek en het procesverloop van het project.
Doel van de besprekingen is bewaking van de voortgang van het project, het bieden van ondersteuning bij de methodiekontwikkeling en het bevorderen van de deskundigheid van de coördinator. Verder voert een staffunctionaris van het SaC wekelijks overleg met de coördinator van het Perspectiefproject om eventuele knelpunten door te nemen en de aanpak van nieuwe cliënten door te spreken.

2.5 Locatie en faciliteiten

De eerste maanden was het project gehuisvest in het gebouw van het SaC op het IJsbaanpad; deze plek was niet ideaal omdat dit adres buiten het gebied ligt waar de doelgroep woont of naar school gaat. Per 15 december 1992 maakt het project gebruik van een lokaal op de Louis Couperusstraat 131 in gebouw 'De Leeuw', waarin de nieuwkomers van het Nova-college zijn ondergebracht. Deze locatie bevalt heel goed, omdat die zich middenin de buurt bevindt waar de doelgroep

woont en dichtbij een aantal scholen waar de doelgroep naar school gaat. Voor jongeren is de plek geschikt: ze kunnen makkelijk langskomen na school. Ook voor ouders is de locatie gunstig, omdat zij het adres kennen van de Marokkaanse buurtraad en het Marokkaanse oudercomité, die van hetzelfde lokaal gebruik maken (maar dan 's avonds). Het project ligt bovendien dicht bij de moskee. Sinds de verhuizing van het project komen er beduidend meer ouderen langs bij het projectkantoor.

De teamleden hebben veel contact met het Nova-college en de leerlingen (naar schatting 40-50% Marokkaanse kinderen). Met de Marokkaanse buurtraad wordt veel samengewerkt (organiseren samen activiteiten in de buurt, geven samen huiswerkbegeleiding, organiseren sportactiviteiten en nemen deel aan de vrouwencommissie). Ook met het oudercomité is het contact goed.

Een minpuntje bij de faciliteiten is dat er voor het project maar één ruimte beschikbaar is. Zodra men zaken van vertrouwelijke aard wil bespreken met cliënten is er weinig privacy. In de praktijk lost men dit op door aan de conciërge te vragen of er elders in de school een leegstaand lokaal is, dat men mag gebruiken.

2.6 Het telefonisch meldpunt

Van maandag tot en met vrijdag is het project via twee lijnen van 9.00 uur tot 18.00 uur telefonisch bereikbaar op de Louis Couperusstraat. Op deze uren is ook altijd ten minste één mentor aanwezig. Op andere tijdstippen staat een antwoordapparaat aan, dat voor dringende gevallen verwijst naar het telefoonnummer van Darna (opvanghuis voor Marokkaanse jongens), onderdeel van het SaC. Een medewerker van Darna neemt dan de telefoon aan voor het Perspectiefproject. Als de vragen niet dringend zijn, worden ze door de medewerker van Darna genoteerd en de volgende ochtend doorgegeven aan het Perspectiefproject. Als via Darna echter zeer dringende hulpvragen voor het Perspectiefproject binnenkomen, wordt de projectcoördinator meteen thuis opgebeld; tot nu toe is dit één keer gebeurd. Die keer is de coördinator meteen op huisbezoek gegaan.

In de projectopzet zijn verschillende functies geformuleerd van het telefonisch meldpunt, namelijk aanmelding, het bieden van continue hulp en een informatieadviesfunctie voor de Marokkaanse gemeenschap.

Met name scholen en de leerplichtambtenaar maken gebruik van de telefoon om jongeren aan te melden. De meeste jongeren komen als ze problemen hebben naar de Louis Couperusstraat en pakken niet de telefoon.

Met het bieden van continue hulp wordt de 24-uurs bereikbaarheid van het project voor telefonische hulpvragen bedoeld. 's Avonds of 's nachts is er in het eerste half jaar naar schatting een keer of twintig à dertig gebeld. Meestal betreft het informatieve vragen, soms dringende zaken, bijvoorbeeld als de politie een jongere heeft aangehouden. Het is nog niet voorgekomen dat er in het holst van de nacht gebeld werd.

De mentoren vinden het zeer wenselijk dat het project 24 uur per dag telefonisch te bereiken is, omdat jongeren, als ze in problemen terechtkomen, meestal meteen hulp nodig hebben. Je kunt het naar hun gevoelens niet maken om jongeren in een noodsituatie tot de volgende dag te laten wachten. Weliswaar komen dergelijke noodsituaties weinig voor, maar als ze voorkomen, wordt het door de projectmedewerkers erg belangrijk gevonden dat het project meteen bereikbaar is. Het gaat hierbij ook om een psychologisch effect: het is voor de Marokkaanse jongeren een geruststellende gedachte om permanent ergens terecht te kunnen.

Van de derde functie van het meldpunt wordt regelmatig gebruik gemaakt. Meerdere keren per dag belt iemand uit de Marokkaanse gemeenschap met een vraag.

De indruk van de mentoren is, dat deze stroom telefoontjes toeneemt. De verhouding tussen hulp aan jongeren en informatie aan ouderen wordt door een mentor op 80%-20% geschat.

2.7 Registratie

Er wordt gebruik gemaakt van het registratie-systeem van Gausis. Dit is een uitgebreid software-pakket dat speciaal voor gebruik in de jeugdhulpverlening is ontwikkeld. Hierin worden onder meer personalia, aanmeldingsgegevens, behandelingsgegevens, doorstroom- en uitstroomgegevens bijgehouden. Verzoeken van ouderen om informatie worden niet in het registratiesysteem opgenomen. Voor nadere details omtrent de gegevens die geregistreerd worden, wordt verwezen naar bijlage 2.

In principe worden alle aanmeldingsgegevens door de administratief medewerkster ingevoerd. De mentoren voeren echter zelf de gegevens over het verdere verloop van de behandeling in. De coördinator verzorgt de achtervang voor de invoerster en is eindverantwoordelijk. De registratie is beveiligd met een wachtwoord.

De aanmeldingsgegevens worden door de mentoren aangeleverd op speciale formulieren, die de structuur van het registratiesysteem volgen. Bij de start van het project heeft de coördinator elke mentor afzonderlijk instructie gegeven in het gebruik van het registratieformulier en -computersysteem; deze instructie duurde per mentor soms wel vier uur.

Bij het invullen van de formulieren treden enkele knelpunten op: de structuur en de terminologie van het formulier komen niet altijd exact overeen met die van het systeem. Bovendien moeten de meeste gegevens op de formulieren gecodeerd worden aangeleverd door de mentoren. Dit levert hun de nodige hoofdbrekens op, daar er erg veel codes zijn en de codes elkaar lang niet altijd uitsluiten. De mentoren raadplegen bij het invullen van de formulieren dan ook dikwijls de administratief medewerkster of de coördinator. Dit leidt er vaak zelfs toe, dat de mentoren de formulieren samen met de administratief medewerkster invullen, terwijl deze de gegevens meteen in het systeem invoert.

In concreto bestaat er bijvoorbeeld onduidelijkheid over de verschillen tussen:

- 'melding via' en 'verwijzende instelling' (zie bijlage 2);
- 'reden van aanmelding' en 'problematiek bij aanmelding'.

Ook wordt door de mentoren belangrijk geachte informatie gemist, zoals:

- wie is de klasseleraar of de contactpersoon op school?
- hoe presteert het kind op school?
- wie is de contactpersoon thuis?
- wat is iemands justitieel verleden (bv. OTS)?

Voorts heerst er onbegrip over het feit dat sommige gegevens diverse malen moeten worden ingevuld; dit geldt bijvoorbeeld voor de persoonsgegevens (eenmaal op het aanmeldingsformulier en eenmaal op het formulier persoonsgegevens). De onderzoekers hebben de indruk dat een aantal termen aan duidelijkheid te wensen overlaat, bijvoorbeeld:

- 'via';
- 'culturele achtergrond';
- 'primaire leefsituatie'.

Alle medewerkers zijn van mening dat formulier en programma door de grote hoeveelheid aan codes ingewikkeld zijn. Men heeft het idee dat het makkelijker kan. Over het invoeren van de aanmeldingsgegevens van één cliënt doet men nu gemiddeld een half uur tot één uur. Voor een enkele mentor is dit zelfs een reden om op te zien tegen het invullen van de formulieren.

Enkele mentoren houden er een soort 'schaduw-registratie' op na: in een schriftje of op een notitieblok noteren zij voor zichzelf de benodigde gegevens bij aanmelding, maar ook het verloop in de behandeling.

Geen van de mentoren vult de formulieren in waar de cliënt bij zit. Ze menen dat dit het kweken van een vertrouwensband met de cliënt teveel in de weg staat. Pas als de cliënt vertrokken is, gaat men over tot het noteren van de gegevens. Dit geschiedt soms direct op een registratieformulier, meestal echter via notities in de persoonlijke 'schaduw-registratie'. Bij deze werkwijze doen de mentoren dus een beroep op hun geheugen. Hierbij is het gevaar aanwezig dat de gegevens van een cliënt niet geheel volledig of correct geregistreerd worden. Het invullen van de formulieren aan de hand van de persoonlijke notities wordt veelal pas gedaan op een moment dat er veel tijd beschikbaar is, bijvoorbeeld op de dag dat een mentor kantoordienst heeft.

Tot het aanbrengen van wijzigingen in het systeem is alleen de coördinator bevoegd. De wijzigingen worden altijd samen met een vertegenwoordiger van Gausis doorgevoerd. Over eventuele wijzigingen die de coördinator in het systeem heeft aangebracht, worden de medewerkers hetzij tijdens het wekelijkse team-overleg ingelicht, hetzij meteen bilateraal tijdens de dagelijkse bezigheden.

In de loop van het eerste half jaar zijn inderdaad enkele wijzigingen aangebracht in het registratiesysteem; er zijn met name codes toegevoegd. Bij de onderzoekers bestaat de indruk dat het toevoegen van codes niet altijd tot een verbetering heeft geleid; soms heeft dit de overlap met bestaande codes juist versterkt.

Eind maart is het programma opnieuw enigszins aangepast. Zo is de mogelijkheid toegevoegd om een zogenaamde 'signalering' in te voeren. Een signalering houdt in dat er een onwenselijk verschijnsel wordt geconstateerd (en geregistreerd), waarbij direct ingrijpen door het project (nog) niet aan de orde is. Zo nodig wordt het optreden van zo'n verschijnsel meteen doorgegeven aan de betreffende instantie. Een voorbeeld van een signalering: toen in het aangrenzende stadsdeel De Baarsjes rond het Mercatorplein acties tegen drugsdealers werden gehouden door de politie, constateerden medewerkers van het Perspectiefproject dat er in het Sloterparkbad dealers verschenen die probeerden Marokkanen van allerlei leeftijden te interesseren voor hun handelswaar. De coördinator heeft de politie hierover ingelicht en dit probleem kon zo in de kiem worden gesmoord. Een ander voorbeeld van een signalering: stel dat een mentor constateert dat een jongere herhaaldelijk optrekt met een groep jongeren die slecht bekend staat. Hiervan wordt dan melding gemaakt in de registratie omdat het te verwachten is, dat deze jongere tot de doelgroep van het project gaat behoren.

De registratiegegevens worden eenmaal per week uitgedraaid voor management-informatie; deze informatie wordt op de wekelijkse teamvergadering besproken.

Er worden regelmatig back-ups gemaakt van de gegevens in het registratiesysteem. Desondanks zijn er ooit enige gegevens kwijtgeraakt, toen de harde schijf van de computer vol bleek. Dit soort verliezen zijn niet te voorkomen met back-ups. De schade bleef echter beperkt, omdat men de gegevens op de formulieren nog had. Deze worden in een archief bewaard. Informatie van vertrouwelijke aard wordt echter niet op de formulieren gezet; deze informatie is bij die gelegenheid wel deels verloren gegaan. Het bijhouden door de mentoren van persoonlijke aantekeningen is in dit licht een goede zaak: als het systeem onverhoopt niet mocht functioneren, zijn niet meteen alle gegevens verdwenen.

3 Bereik van de doelgroep

3.1 Omvang en afbakening

De coördinator en mentoren beschrijven de doelgroep van het project als volgt: Marokkaanse jongeren van 9 tot en met 18 jaar, die woonachtig zijn in de stadsdelen Geuzenveld/Slotermeer en Slotervaart/Overtoomse Veld of in die stadsdelen op school zitten. Zware criminelen of drugverslaafden kunnen geen gebruik maken van het aanbod van het project.

Dit stemt niet helemaal overeen met de afbakening van de doelgroep die door de begeleidingscommissie is vastgesteld (zie ook hoofdstuk 1): jongeren van 10 tot en met 17 jaar.

In totaal zijn er tussen 1 september 1992 en 1 april 1993 99 cliënten ingestroomd. Het merendeel (ongeveer 90%) van hen bestaat uit jongens (zie tabel 1).

Tabel 1: Sekse

Sekse	Aantal ⁵
Man	87
Vrouw	12
Totaal	99

Bij de aanmeldingen blijken twee leeftijdsgroepen veel voor te komen: 12-jarigen, en 16-/17-jarigen. Er worden daarnaast relatief veel jongeren van 18 jaar aangemeld. Ook zijn er enkele jongeren aangemeld die jonger dan 10 jaar zijn (tabel 2).

⁵ Er worden in de tabellen geen percentages vermeld, omdat die (vrijwel) gelijk zijn aan de absolute aantallen: er zijn immers 99 cliënten.

Tabel 2: Leeftijd bij aanmelding

Leeftijd	Aantal
7 jaar	1
9 jaar	2
10 jaar	2
11 jaar	5
12 jaar	13
13 jaar	6
14 jaar	4
15 jaar	6
16 jaar	17
17 jaar	18
18 jaar	12
19 jaar	7
20 jaar	2
26 jaar	1
51 jaar	1
Onbekend	2
Totaal	99

De coördinator stelt niet snel afwijzend te reageren, vanwege het feit dat het Perspectiefproject een laagdrempelige voorziening is, er geen alternatieven voor deze jongeren zijn en de projectmedewerkers moeilijk 'nee' kunnen zeggen⁶. Als jongeren van 18 jaar of ouder aankloppen bij het project dan geven de mentoren 1 of 2 keer informatie of advies of worden de jongeren doorverwezen naar andere instanties; in geen geval gaat men op huisbezoek. Welke procedure precies bij jongeren van 18 jaar en ouder gevolgd wordt, hangt af van de problemen waarmee de jongeren komen: betreft het gebrek aan werk of huisvesting dan worden de regelingen op het betreffende terrein uitgelegd, waarna de jongere wordt doorverwezen naar respectievelijk het arbeidsbureau of de GDH en een woningcorporatie. Betreft het een relatief zware vorm van crimineel gedrag, dan zijn er weinig mogelijkheden tot doorverwijzen. Voor dergelijke gevallen kijken de projectmedewerkers vooral uit naar het moment waarop het project Nieuwe Perspectieven van start gaat, dat zich op jongeren met zwaardere problematiek richt. Het Perspectiefproject zal dan naar verwachting ontlast worden wat betreft de zwaarte van de problemen. Ook verwachten de projectmedewerkers dat de bovengrens van de leeftijdsafbakening dan vanzelf makkelijker te handhaven zal zijn, omdat de zwaardere problematiek juist voorkomt bij oudere jongens. Tot het moment dat het

6 Men heeft zich bij het project vooral in de beginfase laten leiden door het streven naar kweken van goodwill en een gunstige beeldvorming bij de Marokkaanse gemeenschap. Hier spelen diverse overwegingen mee, die het best te illustreren zijn aan de hand van voorbeelden. Als een gezin al eens een jongere heeft aangemeld, die binnen de doelgroep valt en tot ieders volle tevredenheid geholpen is, nogmaals een jongere aanmeldt die net niet binnen de doelgroep valt, vinden de projectmedewerkers dat je moeilijk kunt weigeren. Het is lastig te verkopen dat je het ene kind wel helpt en het andere niet. Een ander voorbeeld: een vader waarvan al eens een kind via het project geholpen is en die daarbij alle medewerking verleend heeft, komt later nog eens met het verzoek om hem met een brief voor hemzelf te helpen. In dat geval vindt men bij het project dat de vader hen terwille is geweest door te doen wat ze vroeger bij de behandeling van zijn kind; derhalve kun je op het tweede verzoek moeilijk afwijzend reageren.

project Nieuwe Perspectieven van start gaat, heeft men intern afgesproken tijdelijk te trachten ook de jongeren die eigenlijk tot de doelgroep van Nieuwe Perspectieven behoren, te helpen.

Overigens blijkt uit de gesprekken met de projectmedewerkers dat er onduidelijkheid bestaat over de precieze afbakening van de problematiek, met name als het om criminaliteit gaat. De richtlijnen voor het project zijn op dit terrein niet nauwkeurig omschreven: waar begint zwaardere criminaliteit en waar houdt lichte op? In ieder geval worden geen jongeren aangenomen die lid zijn van georganiseerde criminele groepen.

3.2 Instroom

Er hoeft nauwelijks moeite gedaan te worden om cliënten te laten instromen: de aanmeldingen komen naar het idee van de mentoren als vanzelf. De inwerkperiode van het Perspectiefproject werpt hier kennelijk vruchten af. Deze is namelijk tevens benut om de bekendheid van het project te bevorderen. Dit heeft ertoe geleid dat de medewerkers naast hun reguliere activiteiten die de instroom bevorderen haast geen nadere wervingsactiviteiten meer nodig achten.

Om de instroom te bevorderen hebben de mentoren regelmatig (in de meeste gevallen zelfs wekelijks) contact met hun vaste externe contactpersonen (politie, netwerkoeverleg West, scholen). Via deze mensen komt een deel van de aanmeldingen binnen. Verder gaan de mentoren naar de zogenaamde vindplaatsen toe. Dit zijn locaties waar Marokkaanse jongeren, die horen tot de doelgroep van het project, zich plegen op te houden. Men denke hierbij aan schoolpleinen, het Sloterparkbad, snackbars, koffieshops, sportvereniging 'Usma' en het project Naschoolse Opvang (zie hoofdstuk 2 voor een uitleg van dit project).

In tabel 3 wordt gezien hoeveel aanmeldingen er per maand zijn binnengekomen.

Tabel 3: Aantal binnengekomen meldingen per maand

Maand	Aantal
September 1992	10
Oktober 1992	20
November 1992	11
December 1992	15
Januari 1993	15
Februari 1993	6
Maart 1993	9
Onbekend	13
Totaal	99

In de instroomcijfers is een daling te zien in de maanden februari en maart. De medewerkers van het project verklaren dit uit het feit dat het toen ramadan was. Als iemand steelt tijdens de ramadan is de straf 'eeuwig branden in de hel'.

Er zijn tot eind maart 40 jongeren afgewezen. Redenen om iemand af te wijzen zijn:

- valt buiten de leeftijdsgrenzen;
- niet woonachtig of schoolgaand binnen het projectgebied;

- te zware problematiek;
- de cliënt wil niet geholpen worden;
- de cliënt verblijft illegaal in Nederland.

Van 81 van de 99 cliënten is bekend op welke wijze ze ingestroomd zijn. Bijna eenderde (31%) van deze 81 cliënten wordt niet via een organisatie aangemeld. Een deel van deze groep jongeren meldt zichzelf zonder tussenkomst van personen aan. Een ander deel van de aanmeldingen vindt plaats via ouders, vrienden of kennissen. De Marokkaanse (buurt)raad of het Marokkaans oudercomité maken de Marokkaanse volwassenen attent op de mogelijkheid van het Perspectiefproject; ook via de moskee horen volwassenen over het project.

Wanneer aanmelding wel via een organisatie plaatsvindt (in tweederde van de 81 bekende gevallen), gebeurt dit meestal door een onderwijsinstantie of een justitiële instantie. Het betreft hier de zogenaamde externe contacten (politie, Netwerkoeverleg West, scholen). Opvallend is dat er via het samenwerkingsverband weinig aanmeldingen zijn binnengekomen.

De instanties of personen die de jongeren hebben aangemeld worden, staan weergegeven in tabel 4.

Tabel 4: Aanmeldende instantie

Instantie	Aantal aanmeldingen
Onderwijsinstanties	30
- Nova-college	11
- Mondriaanlyceum	10
- Erasmusschool	1
- Patrimonium	1
- Bureau leerplichtzaken	1
- Andere onderwijsinstellingen	6
Geen organisatie	25
- Cliënt zelf	17
- Familie, vrienden, kennissen	1
- Overig ongeorganiseerd	7
Justitiële instanties	12
- Jeugd- en Zedenpolitie	9
- Politie Sloterveer	1
- Andere justitiële instanties	2
Eigen organisatie (d.w.z. Marokkaans)	6
- 'Usma' (Marokkaanse sportvereniging)	1
- Overige eigen organisaties	5
Financiële hulporganisaties	3
- Studiefinanciering	2
- Overige financiële organisaties	1
Jeugdhulpverlening	2
- Preventieproject Osdorp	2
Gezondheidszorg	1
- Riagg Nieuw West	1
Huisvestingsorganisaties	1
Overige organisaties	1
Onbekend	18
Totaal	99

Opvallend in de tabel is dat het Nova-college en het Mondriaanlyceum bij de onderwijsinstanties een groot aandeel in de aanmeldingen leveren, terwijl de andere scholen in het projectgebied nauwelijks cliënten lijken aan te melden. Dit kan met de wijze van registreren te maken hebben, of met de werkwijze/afspraken. Wel is een aantal jongeren doorverwezen naar de Montelbaen.

Het aantal jongeren dat, volgens de registratie, door familie (ouders) wordt aangemeld, is zeer gering.

4 Problematiek

4.1 Inleiding

De mentoren schetsen het volgende algemene beeld van de problematiek van Marokkaanse jongeren in Nieuw-West. De jongeren zijn min of meer gedwongen veel op straat te verblijven, omdat het thuis vrij krap bemeten is vanwege de relatief grote omvang van de doorsnee Marokkaanse gezinnen. De jongeren kunnen thuis om die reden ook hun huiswerk niet makkelijk maken: ze kunnen zich niet concentreren, er is geen plek waar ze rustig kunnen zitten.

Op straat is er voor hen weinig vertier. Ze zoeken dus zelf vertier, meestal door rond te hangen op plaatsen waar iets te beleven valt, bijvoorbeeld bij winkels. Als ze daar eenmaal zijn, bestaat de verleiding om koopwaar te stelen. Het feit dat ze weinig of geen zakgeld krijgen van hun ouders, maar wel graag willen meedoen met de Nederlandse levensstijl om er helemaal 'bij te horen', versterkt deze verleiding.

Wanneer ze zich op straat bevinden, komen ze onder meer in aanraking met oudere Marokkaanse jongens, die zich op het criminele pad hebben begeven. Het komt dan ook voor dat de jongere Marokkaanse jongens door de oudere jongens min of meer geronseld worden om hand- en spandiensten te verrichten. Als ze daar eenmaal aan hebben meegewerkt, is afglijden naar de criminaliteit bijna onafwendbaar.

Uit deze schets moge blijken dat de problemen zich op diverse gebieden kunnen afspelen: geen plaats thuis (onder meer voor het maken van huiswerk), gebrek aan vertier, weinig of geen eigen geld, vatbaarheid voor criminele contacten op straat. De activiteiten van het Perspectiefproject grijpen op vrijwel al deze probleemgebieden aan: er wordt huiswerkbegeleiding geboden (op school na schooltijd), sport georganiseerd, zonodig met de ouders over zakgeld gepraat (indien hun inkomenssituatie dit toestaat) en naar de vindplaatsen op straat gegaan. De mate waarin deze probleemgebieden bestreken worden, verschilt: zo is voor het organiseren van vrije tijd eigenlijk maar een paar uur per week beschikbaar, maar voor het gaan naar vindplaatsen veel meer.

4.2 Problematiek bij aanmelding

Volgens de coördinator zijn de belangrijkste redenen van aanmelding schoolverzuim, verwijdering van school, problemen met ouders, verveling, politiecontacten, gebrekkige vrije tijdsbesteding, nieuwkomersproblematiek, geldgebrek problemen met verblijfsvergunning, studiefinanciering of sociale dienst. In de volgende tabel worden registratiegegevens over de problematiek bij aanmelding gepresenteerd.

Tabel 5: Problematiek na eerste inventarisatie

Probleemomschrijving	Aantal	%
Scholing	49	41
Relationele problemen in scholingssituatie	12	10
Spijbelen	12	10
Zoekt informatie m.b.t. scholing	6	5
Van school verwijderd	5	4
Motivatie	4	3
Analfabetisme	3	3
Betalingsproblemen m.b.t. opleiding	2	2
Moelijkheden met studietempo	2	2
Toelatingsproblemen	1	1
Onbekend	2	2
Justitie/politie	24	20
Vertoont crimineel gedrag	11	9
Aangehouden op verdenking misdrijf	8	7
Vertoont structureel crimineel gedrag	3	3
Bemiddelingsvraag parket	1	1
Problemen m.b.t. voogdij/OTS/plaatsing	1	1
onbekend	1	1
Vrije tijdsbesteding	17	14
Weet niet met vrije tijd om te gaan	8	7
Verveelt zich	4	3
Wijze van tijdsbesteding veroorzaakt problemen	3	3
Geen geld voor vrije tijdsbesteding	1	1
Onbekend	1	1
Financiën	11	9
Invullen van formulieren	6	5
Verkrijgen van inkomen, uitkering, subsidies etc.	3	3
Te laag inkomen	1	1
Conflicten met uitkerende instanties	1	1
Huisvesting	6	5
Problemen met vinden van een woning	4	3
Geen huisvesting na weglopen	1	1
onbekend	1	1
Gezondheid	4	3
Problemen door ziekte/ongeval	1	1
Lichamelijke klachten	1	1
Problemen met zelfredzaamheid	1	1
Psychische verwaarlozing	1	1
Relationele omgeving	8	6
Problemen met ouders	6	5
Dominante rol in leefsysteem	1	1
Problemen met familie	1	1
Werk	1	1
Problemen met het vinden van werk	1	1
Totaal (97 personen)	120	100

Van 97 van de 99 cliënten is de problematiek bekend. Per cliënt kunnen er op diverse terreinen (de zogenaamde leefbaarheidsgebieden) problemen bestaan. Er zijn 21 cliënten die op meerdere terreinen problemen hebben, (namelijk achttien

cliënten op twee terreinen, drie op drie terreinen). Dit verklaart waarom het totaal aantal problemen op 120 uitkomt.

Bij de aanmelding blijken veel van de problemen (40%) in de schoolsituatie te liggen of met criminaliteit te maken hebben (20%). Ook op het gebied van vrije tijdsbesteding (14%) en financiën (9%) komen regelmatig problemen voor. Problemen op het relationele gebied, op huisvestingsgebied en op gezondheidsgebied zijn relatief weinig geregistreerd (elk ongeveer 5%). Problemen op het gebied van werk komen nauwelijks voor (1%).

De reden van aanmelding zegt overigens alleen iets over het 'symptoom' waarmee iemand terechtkomt bij het project. Zodra er vervolgesprekken door de mentor met de jongere of met diens ouders en leerkrachten worden gevoerd, blijkt veelal dat de achterliggende problematiek van complexere aard is. Na een aantal contacten kan blijken dat het probleem zelfs van geheel andere aard is.

Uit de interviews met de mentoren komt naar voren dat bijvoorbeeld geldgebrek een vaker voorkomend probleem is dan uit de registratie valt op te maken. Regelmatig komt een situatie voor, waarin de jongere geen of weinig zakgeld krijgt van de vader, omdat diens inkomen krap is en daarvan bovendien nog familie in Marokko ondersteund wordt. Bovendien moet de jongere het geld dat hij of zij bijverdient met een krantenwijk of iets dergelijks veelal afdragen aan de vader. Dergelijke problemen komen pas na enige behandeltijd aan het licht.

Verder blijken ook bijna alle jongeren andere problemen in de thuissituatie te hebben. Deze problemen komen pas boven tafel als een mentor een vertrouwensrelatie met een jongere heeft opgebouwd.

5 Werkwijze

5.1 Inwerkperiode

Voorafgaand aan de start van het project is er een inwerkperiode van twee maanden geweest (1 juli - 1 september 1992). In die tijd zijn de projectmedewerkers iedere dag op bezoek geweest bij relevante organisaties om een sociaal netwerk op te bouwen en afspraken te maken over doorverwijzing. Een ander doel dat met deze bezoeken werd gerealiseerd, was het vergroten van de bekendheid van het project; naast het afleggen van bezoeken werden hiertoe ook folders verspreid. Voorts heeft in de inwerkperiode een training van de mentoren plaatsgevonden door middel van het uitspelen van scènes onder leiding van een maatschappelijk werker. Op die wijze werd bijvoorbeeld geoefend hoe de mentoren konden omgaan met ouders.

5.2 Methode

De werkwijze van het project wordt door de coördinator en de mentoren zelf ontwikkeld, aan de hand van relevante literatuur, eerdere ervaringen en signalen van ouders en jongeren. De methode is in continue ontwikkeling en erop gericht de jongeren vanuit de Marokkaanse gemeenschap een plek te laten vinden in de Nederlandse, multi-etnische samenleving. Het betreft een flexibele werkwijze, waardoor ingespeeld kan worden op veel verschillende situaties en omstandigheden. De methodiek wordt ontwikkeld en overgedragen aan de teamleden via voorbesprekingen, evaluaties en werkbegeleiding.

De coördinator van het Perspectiefproject stelt dat de aanpak bestaat uit de volgende kenmerken:

- Vindplaatsgericht werken

Mentoren wachten niet totdat jongeren zichzelf aanmelden of totdat instanties dit doen. Ze gaan structureel naar de plaatsen waar groepen Marokkaanse jongeren zich bevinden, zoals onder andere scholen, pleinen, zwembad, koffieshops, snackbars en voetbalvereniging 'Usma'.

- Snel reageren (contact leggen)

Als een aanmelding van een jongere binnenkomt, bijvoorbeeld via de politie of ouders tracht een mentor van het project binnen 1 dag contact op te nemen met de betreffende jongere en zijn/haar ouders. Verteld wordt wat de mogelijkheden van het project zijn en samen met de jongere/ouders wordt bekeken welke hulp geboden kan worden. Het project tracht een probleem **doeltreffend** af te handelen. Als ze zelf geen mogelijkheden hebben om een bepaald probleem op te lossen **verwijzen** ze jongeren **door** naar de meest geëigende instantie. Hiertoe is bij aanvang van het project een 'sociale kaart' samengesteld, waarin adressen en telefoonnummers van relevante instanties staan vermeld.

- Duidelijke afspraken maken

Met een jongere worden duidelijke concrete afspraken gemaakt, waar hij/zij zich aan dient te houden, bijvoorbeeld ten aanzien van school. De medewerkers hanteerden het middel van belonen en straffen. Bijvoorbeeld: als een jongere naar school gaat en op tijd komt, dan tracht een mentor de vader ertoe te bewegen zijn zoon iets meer zakgeld te geven, bij wijze van beloning. Als de jongere niet meewerkt, wordt door de mentoren bijvoorbeeld op diens geweten ingepraat. De situatie in Nederland wordt vergeleken met die in Marokko, waaruit men de jongere de

conclusie laat trekken dat hij het in Nederland toch erg goed heeft. Vervolgens wordt de jongere erop gewezen dat hij weinig gebruik maakt van de (ten opzichte van Marokko) extra mogelijkheden in Nederland om een normaal bestaan op te bouwen en dat hij daarmee zijn vooruitzichten aan het verspelen is. De vader zet dergelijke argumentaties ongevraagd vaak kracht bij door te dreigen met het naar Marokko sturen van de jongere.

Ook wordt met de jongere afgesproken wat de medewerkers van het project zullen gaan doen.

- **Ouders betrekken bij hulpverlening**

Een belangrijk uitgangspunt van de werkwijze is dat de medewerkers van het project met de ouders samenwerken om het gesignaleerde probleem op te lossen. Mentoren gaan naar het gezin toe om over de problemen te praten. Ze presenteren zich niet als hulpverlener, die het probleem wel voor hen zal gaan oplossen. Ze trachten daarentegen **samen** met ouders en jongeren een probleem op te lossen.

- **Inschakelen relevant netwerk**

Naast ouders worden bijvoorbeeld ook scholen ingeschakeld bij de hulpverlening aan jongeren. Met scholen worden duidelijke afspraken gemaakt om te voorkomen dat jongeren school verzuimen of van school gestuurd worden.

- **Vertrouwensrelatie opbouwen**

Het project tracht zowel met een jongere als zijn/haar ouders een vertrouwensrelatie op te bouwen. Belangrijk hierbij is dat de mentoren, naast Nederlands, allen Arabisch en/of Berber spreken en de culturele achtergrond kennen. Dit vormt een wezenlijk onderdeel van de **laagdrempeligheid**.

Verder is van belang dat als iemand om hulp vraagt, deze niet geweigerd wordt. Mensen worden altijd serieus genomen. Indien mogelijk gaan de mentoren mee naar andere (hulpverlenende) instanties.

- **Werken met vaste mentor**

Iedere jongere heeft een vaste, eigen mentor, waarmee hij/zij intensief contact heeft (meestal eenmaal per week).

- **Nazorg**

De projectmedewerkers mogen officieel tot drie maanden na uitstroom aan een cliënt nazorg verlenen. In veel gevallen (bijvoorbeeld simpele informatieve vragen, zoals: 'Ik was mijn OV-studentenkaart vergeten in de tram en ben aangehouden, wat moet ik nu doen?') is dit niet nodig, in een enkel gevallen is een langere periode van nazorg nodig.

Overigens houden de mentoren regelmatig contact met hun externe contactpersonen, ongeacht of bij die bewuste instelling (bijvoorbeeld school, politie) een cliënt van het Perspectiefproject rondloopt. Op die manier wordt ook na de termijn van drie maanden snel bekend of een jongere eventueel terugvalt in probleemgedrag.

5.3 Werkdruk

De coördinator stelt dat het heel druk is. Meestal werkt hij ongeveer 50 uur per week. Met name maandag, dinsdag en donderdag zijn drukke dagen.

De meeste mentoren hebben in het eerste half jaar ongeveer 20 tot 25 jongeren begeleid, de mentor die vijf dagen werkt meer (34). Dit brengt de caseload per mentor op tenminste 40 à 50 jongeren per jaar. Het streven was om in het eerste jaar iedere mentor 20 jongeren te laten begeleiden, in de volgende jaren zou dat aantal oplopen tot 35 - 40 jongeren per mentor.

De mentoren melden dat ze de werkdruk als hoog ervaren, zij het nog niet te hoog.

Een mogelijk nadeel van het feit dat enkele mentoren in het projectgebied wonen, is dat mensen ook in privé-tijd dikwijls een beroep op deze mentoren doen, bij-

voorbeeld 's avonds op straat of in koffiehuisen. De mentoren reageren in die gevallen meestal met het verzoek om de volgende dag op het projectkantoor langs te komen. Ook bij hun vrije tijdsbesteding, met name bij het sporten⁷ komen deze mentoren vaak in aanraking met de jongeren die tot de doelgroep van het project behoren. Dat biedt natuurlijk voordelen voor het project, maar kan ook nadelig werken in die zin dat werk en vrije tijd van de mentoren door elkaar lopen: het werk houdt nooit op. De betreffende mentoren vinden dat op dit moment geen bezwaar.

Overigens geldt voor alle projectmedewerkers (coördinator en mentoren) dat ze weinig vrije tijd over houden. Dit vormt wel een belasting, aangezien het merendeel van hen naast het werk een opleiding volgt, waarvoor thuisstudie is vereist. Het huiselijk leven en de eigen vrije tijdsbesteding komen weleens in het gedrang.

⁷ Deze mentoren voetballen zelf, maar geven ook voetbaltraining op vrijwillige basis. Dit geschiedt weliswaar grotendeels buiten het project om, maar het organiseren van dit soort activiteiten is wel afgesproken door de projectmedewerkers in het kader van het project Naschoolse Opvang.

6 Samenwerking

6.1 Beleidsniveau

Voor de uitvoering van het Perspectiefproject is een samenwerkingsverband gesloten tussen het SaC, AJO, PPI, JAC, SSCW en Boddaert. Deze partijen onderschrijven het 'Werkplan van het Perspectiefproject' en garanderen een snelle doorstroming van jongeren die via het project aan de instelling worden aangemeld. Verder is ten behoeve van de aansturing van het project een stuurgroep samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers op beleidsniveau van de zes instellingen die het samenwerkingsverband vormen. Deze stuurgroep is verantwoordelijk voor ontwikkeling, functioneren en de continuïteit van het project. De stuurgroep heeft tevens een adviserende en beleidsondersteunende taak.

In de beginfase is de stuurgroep 2-3 keer (maandelijks) bij elkaar gekomen. De frequentie van bijeenkomsten is daarna afgenomen tot 1 keer in de 2 à 3 maanden. Een knelpunt is dat het heel lastig is om een datum te vinden voor een afspraak waarop alle betrokkenen aanwezig kunnen zijn. Bovendien vinden er veel afmeldingen plaats vlak voor een geplande bijeenkomst. Dit heeft men nu getracht te ondervangen door het SOJA (Stichting Overleg Jeugdhulpverlening Amsterdam) de leiding en het secretariaat van de stuurgroep op zich te laten nemen.

In de bijeenkomsten is onder andere gesproken over de knelpunten rond doorverwijzing. Met de stuurgroepleden is afgesproken dat medewerkers van het Perspectiefproject contacten gaan onderhouden met de verantwoordelijke uitvoerders van de samenwerkingspartners binnen het betreffende stadsdeel. De lijnen worden hierdoor korter, waardoor het mogelijk moet zijn om sneller door te verwijzen.

6.2 Uitvoerend niveau

6.2.1 Instellingen samenwerkingsverband

JAC

Ter wederzijdse kennismaking hebben medewerkers van JAC en het Perspectiefproject bij het begin van het project presentaties verzorgd over de eigen organisatie.

Met het JAC is - als partner van het samenwerkingsverband - afgesproken dat jongeren van het Perspectiefproject binnen korte termijn doorverwezen kunnen worden. Hiertoe kunnen de projectmedewerkers op het open spreekuur van het JAC terecht; de mentor komt dan met de cliënt mee. Criteria voor verwijzing naar het JAC zijn voornamelijk: als plaatsing gewenst is (met name bij project Begeleid Wonen, een opvangcentrum of een crisiscentrum) of als er juridisch advies nodig is. Het Perspectiefproject kan ook doorverwijzen als er bij de behandeling van een jongere meer aan de hand blijkt dan het project kan behandelen.

Er is afgesproken dat het JAC omgekeerd ook jongeren doorverwijst naar het Perspectiefproject, of mentoren betreft bij de behandeling van jongeren voor wie dat relevant geacht wordt. Criteria voor al dan niet doorverwijzen zijn: Marokkaanse afkomst, leeftijd, de mate van ontwrichting van het gezin waaruit de jongere afkomstig is, problematiek van de jongere (bijvoorbeeld (bijna-)zwervende jongere wordt door JAC niet naar Perspectiefproject doorverwezen). Er is afgesproken dat de precieze grenzen van ontwrichting en problematiek uit de praktijk

moeten blijken.

Het JAC stelt nadrukkelijk ervoor te waken dat de eigen medewerkers de mentoren van het project als tolk gaan gebruiken of het project een 'vuilnisbakfunctie' toekennen (iedereen die moeilijk te behandelen is naar het project verwijzen). Omgekeerd verwacht het JAC evenmin als vuilnisbak te fungeren voor het project.

Verder is overeengekomen dat het eerste half jaar als proef zou dienen; daarna zou de samenwerking geëvalueerd worden en zouden de afspraken nader gepreciseerd worden. Deze evaluatie zal binnenkort plaatsvinden.

Binnen het JAC is er een vaste contactpersoon voor het project. Er zijn vijf JAC-teams in Nieuw-West. Er was afgesproken dat er in elk van deze teams een contactpersoon aangewezen zou worden als er een groot aantal doorverwijzingen van het Perspectiefproject naar het JAC zou plaatsvinden. Dit is in het eerste half jaar nog niet nodig geweest.

Er zijn tot nu toe nog niet veel jongeren door het Perspectiefproject naar het JAC verwezen. Voor zover bij het Perspectiefproject bekend, is dit twee keer gebeurd. Het JAC had de verwachting dat er meer doorverwijzingen over en weer zouden plaatsvinden. De coördinator van het project stelt dat het Perspectiefproject uithuisplaatsingen zoveel mogelijk wil voorkomen. Verwijzen naar het JAC betekent vaak uithuisplaatsing. De ouders reageren vaak terughoudend als een eventuele doorverwijzing naar het JAC ter sprake komt.

Bij doorverwijzing naar het JAC komt het voor dat een jongere niet geplaatst kan worden. Volgens het JAC heeft dit als achtergrond, dat het JAC zelf alleen informatie en advies verstrekt. Plaatsing door het JAC gebeurt altijd bij andere instellingen, bijvoorbeeld bij een project Begeleid Wonen, bij een opvangcentrum of bij een crisiscentrum. Het JAC kan niet altijd garanderen dat er plaats is bij die andere instellingen. Dit onder meer omdat het Perspectiefproject geen plaatsingsbevoegdheid heeft. Maar ook het JAC zelf kan niet altijd terecht bij de betreffende instellingen.

Een andere verklaring voor moeilijke plaatsbaarheid via het JAC, is dat het aanbod van het JAC soms niet passend is voor de problematiek van de jongere. Het JAC heeft bijvoorbeeld niets te bieden voor een illegale jongere en evenmin voor een jongere ouder dan 18 jaar en verstoten door de familie. Het gaat hier overigens om een restgroep die bij vrijwel geen enkele instelling terecht kan.

Bij het doorverwijzen door het JAC naar het Perspectiefproject treedt eveneens een knelpunt op. Het JAC moet voor de door te verwijzen jongere een afspraak maken met een mentor van het project. Vaak echter hebben de mentoren van het project het zó druk, dat een afspraak niet binnen een week te realiseren is. Of men belooft dat het project binnen een week contact met de jongere opneemt, terwijl dit niet waargemaakt wordt. Voor een jongere is een week wachten vaak erg lang, zeker als men in een crisissituatie zit.

Terugkoppeling over en weer vindt niet op gestandaardiseerde wijze plaats; vorm en frequentie hangen af van de hulpverlener en van de aard van de problematiek. Het JAC vindt het wenselijk ten aanzien hiervan een standaardprocedure af te spreken. Overigens bestaat bij het JAC de indruk dat de medewerkers van het Perspectiefproject meer geneigd zijn tot terugkoppeling dan de medewerkers van het JAC.

Het JAC meldt behoefte te hebben aan een uitwisseling van de verwachtingen over en weer. Van beide kanten is er niet voldoende duidelijkheid over elkaars hulp-aanbod: men weet niet precies van elkaar wat men doet. Er is (dan ook) geen routine ontstaan om naar elkaar door te verwijzen. Het JAC maakt in dit verband melding van een soort 'uit het oog, uit het hart-effect'. Het zou wenselijk zijn als de kennismaking hernieuwd werd en het contact meer inhoudelijk uitgediept.

PPI

Bij de start van het project is de afspraak gemaakt dat het PPI enkele plaatsen in het daghulpprogramma vrijhoudt voor jongeren die door het Perspectiefproject worden doorverwezen. Een probleem is echter dat het PPI West in de beginfase van het project moest werken met een wachtlijst, waardoor de bij het PPI aangeelde jongeren niet opgenomen konden worden.

Inmiddels is de wachtlijst weggewerkt en kunnen er wel jongeren uit het Perspectiefproject geplaatst worden in het daghulpprogramma. Dit is een aanbod van enkele maanden tot maximaal 2 jaar voor jongeren die al op meerdere scholen gezeten hebben en deze met problemen hebben verlaten. Gewerkt wordt aan de basisvoorwaarden om op een school goed te kunnen functioneren (zoals bijvoorbeeld op tijd komen), aan leeractiviteiten (onder andere rekenen en taal), technische zaken en doelgericht bezig zijn. Voor iedere jongere wordt een individueel programma opgesteld, waar in groepsverband aan gewerkt wordt. Er wordt gewerkt aan een duidelijk toekomstperspectief, zoals terug naar school, naar het KMBO of een werkplek.

De preventiewerker van het PPI-West, die verbonden is aan het Nova-college, heeft het initiatief genomen om het bestand van cliënten van het Perspectiefproject door te nemen en te bekijken op welke scholen deze jongeren zitten en welke leerlingen eventueel voor begeleiding door het PPI in aanmerking komen. Een kritiekpunt van deze preventiewerker is dat het Perspectiefproject te veel zelf wil doen en te weinig doorverwijst.

De preventiewerker verwijst op zijn beurt ook jongeren naar het Perspectiefproject. Het betreft Marokkaanse leerlingen van het Nova-college met problemen op school en/of thuis en/of gedragsproblemen. Hij is tevreden over het aanbod van het Perspectiefproject.

Het PPI wil meer doen aan preventie, door sneller in te spelen op schoolproblemen. Dit wil zij doen door een zorgbreedtegroep te formeren, bestaande uit medewerkers van het Nova-college, het PPI en het Perspectiefproject.

Boddaert

Met Boddaert, een instelling voor dagbehandeling van jongeren tussen de 6-12 en 12-17 jaar, is eveneens afgesproken dat deze instelling jongeren die door het Perspectiefproject worden doorverwezen met voorrang zal plaatsen. In de praktijk zit men echter bijna altijd vol. De jongere wordt dan bovenaan de wachtlijst geplaatst. Bij de start van het project is er een bijeenkomst georganiseerd tussen de mentoren van het Perspectiefproject en de medewerkers van Boddaert om kennis te maken en elkaar op de hoogte stellen van ieders aanbod en werkwijze.

In het eerste half jaar heeft het Perspectiefproject slechts een jongere verwezen naar het Boddaertcentrum. De projectmedewerker van Boddaert stelt dat de coördinator van het Perspectiefproject voldoende op de hoogte is van het aanbod van Boddaert. Een probleem vindt hij dat de mentoren van het Perspectiefproject te vaak zelf hulp verlenen aan jongeren en hun ouders, in plaats van jongeren door te verwijzen. De taak van het Perspectiefproject is volgens Boddaert veel meer het bieden van kortdurende begeleiding, het motiveren van ouders om hulp te zoeken bij de daarvoor meest geëigende instantie en hen begeleiden naar deze instelling.

Stichting Streetcornerwork (team West)

Deze stichting houdt zich hoofdzakelijk bezig met jongeren die met een relatief zware problematiek te maken hebben, zoals zwerven, prostitutie, drugsverslaving, justitiële contacten, illegaliteit en/of financiële schulden. Aan deze jongeren kan de Stichting Streetcornerwork onder meer bieden: huisvesting (hetzij noodopvang hetzij (semi-)permanent), opvang in crisiscentra, uitkeringbeheer, hulp bij schuldsanering en medische hulp voor onverzekerden; onder bepaalde omstandigheden

kan ook begeleiding geboden worden van een illegaal naar een legaal verblijf. Het hulpaanbod van de SSCW is geconcentreerd in de binnenstad. Het Streetcornerwork heeft in Nieuw-West geen veldwerkers meer. Het team West bestrijkt Oud-West, Bos en Lommer en De Baarsjes met één veldwerker.

Er bestonden voor aanvang van het Perspectiefproject reeds contacten met enkele van de projectmedewerkers: de projectcoördinator heeft vroeger bij de Stichting Streetcornerwork gewerkt, één van de mentoren heeft er stage gelopen.

In het eerste half jaar hebben er over en weer geen doorverwijzingen plaatsgevonden.

Er zijn volgens SSCW geen harde afspraken over doorverwijzing gemaakt bij aanvang van het Perspectiefproject. Criteria voor doorverwijzing zouden volgens Stichting Streetcornerwork moeten zijn: Marokkaanse jongeren met relatief zware problemen zoals hierboven geschetst. Jongeren met lichtere problemen kunnen bij andere instellingen terecht of kunnen door het Perspectiefproject zelf behandeld worden. Overigens wijst het SSCW erop dat er een gevaar van stigmatisering bestaat bij doorverwijzing naar SSCW, gezien de soort problematiek dat door deze stichting behandeld wordt: daarom moet vermeden worden dat jongeren met een relatief lichte problematiek (ten onrechte) naar SSCW verwezen worden.

SaC

Naast het verzorgen van werkbegeleiding en ondersteuning van de medewerkers van het Perspectiefproject door de staf/directie van het SaC kan het Perspectiefproject ook gebruik maken van de faciliteiten van de overige onderdelen van het SaC, met name Darna en Darha.

Voor wat betreft de verwijzing in omgekeerde richting bestaat de afspraak dat jongeren uit Geuzenveld/Slotermeer door mentoren van het Perspectiefproject begeleid kunnen worden als ze uit Darna/Darha geplaatst zijn. Dit heeft zich nog niet voorgedaan.

Er bestaat een afspraak dat Darna altijd enkele plaatsen vrijhoudt voor het Perspectiefproject. In de praktijk is het enkele keren voorgekomen dat men eigenlijk vol zat op het moment dat het Perspectiefproject een jongere doorverwees naar Darna. Er is toen door Darna telkens toch een plaats geregeld; zowel het Perspectiefproject als Darna vinden het voorkomen van een uithuisplaatsing namelijk dermate belangrijk, dat met vereende krachten in dergelijke gevallen een oplossing wordt gezocht.

AJO

De contactpersoon binnen deze instelling heeft jeugdreclassering als aandachtsgebied. Volgens deze instelling zijn er geen afspraken gemaakt over doorverwijzing over en weer. In het afgelopen half jaar hebben er ook geen doorverwijzingen plaatsgevonden. Wel vindt er wederzijds telefonische consultatie plaats. Het gaat dan bijvoorbeeld om de vraag of het Perspectiefproject een cliënt van het AJO iets kan bieden, zoals huiswerkbegeleiding, vrije tijdsbesteding, hulp bij het contact met scholen.

Criteria die het AJO hierbij hanteert, zijn: de beheersing van het Nederlands, de achtergrond van het gezin (hoe lang in Nederland, streek van herkomst, e.d.). Het AJO meldt zelf de laatste maanden te weinig contact te hebben gehouden met het Perspectiefproject. Dit heeft als oorzaak dat de contactpersoon bij het AJO tijdelijk twee banen heeft; hij heeft elders een andere baan aanvaard, terwijl de werkzaamheden bij het AJO nog afgebouwd moeten worden. Per 15 mei komt aan deze situatie een einde. Wie de nieuwe contactpersoon wordt namens het AJO is nog niet bekend.

6.2.2 Andere instellingen

Politie

Iedere dinsdagochtend voert een mentor van het Perspectiefoverleg samen met een collega van het Preventieproject Osdorp overleg met (het Tienerteam van) de Jeugd- en Zedenpolitie van bureau Meer en Vaart. Alle Marokkaanse jongeren die in de betreffende stadsdelen wonen en met de politie in aanraking komen worden naar een van deze twee projecten voor Marokkaanse jongeren verwezen. Op de vergaderingen wordt door de mentor van het Perspectiefproject tevens teruggerapporteerd over de stand van zaken van cliënten die eerder door de politie zijn aangemeld.

De politie neemt ook tussen de vergaderingen door contact op om jongeren door te verwijzen.

In principe zijn een Marokkaanse afkomst, minderjarigheid en het gepleegd hebben van een strafbaar feit voor de politie de criteria voor doorverwijzing naar het Perspectiefproject.

In de eerste maanden werden er via de politie weinig aanmeldingen gedaan, de laatste twee maanden is deze stroom aanmeldingen volgens de betreffende mentor goed op gang gekomen. De politie schat ongeveer 40 jongeren te hebben doorverwezen, waarvan er zo'n 25 daadwerkelijk door het project in behandeling zijn genomen. Een reden om jongeren af te wijzen, is bijvoorbeeld het hebben van een andere nationaliteit dan de Marokkaanse. Hier stuiten we op een knelpunt: de politie stuit regelmatig op een groep jongeren van diverse nationaliteit of etnische herkomst, die een delict gepleegd hebben. Niet al die jongeren kunnen bij het project aangemeld worden. Het is aan de niet-Marokkaanse jongens uit zo'n groep moeilijk uit te leggen dat zij een andere (meestal strengere) behandeling krijgen dan hun Marokkaanse kornuiten.

De projectmedewerkers vinden het niet prettig, dat de politie alle jongeren van Marokkaanse afkomst doorstuurt naar het project ook al behoren ze wat betreft leeftijd (te oud) of problematiek (te zwaar) niet tot de doelgroep.

Doorverwijzing door het project naar de politie vindt in principe niet plaats en is ook niet de bedoeling: het gaat erom te voorkomen Marokkaanse jongeren met de politie in aanraking komen. Wel vindt er informatie-aanlevering plaats door medewerkers van het Perspectiefproject: zij hebben toegang tot plaatsen waar de politie gewoonlijk niet komt. In de vorm van signaleringen kunnen zij de politie wijzen op onwenselijke ontwikkelingen.

In grote lijnen verloopt het contact tussen Perspectiefproject en politie goed. De politie meldt wel een periode van gewenning nodig gehad te hebben. Zij staat positief tegenover het feit dat Marokkanen in hun eigen taal en vanuit de eigen cultuur te woord gestaan kunnen worden.

O.M.

Met het Openbaar Ministerie is pas onlangs voor het eerst contact geweest. Via de coördinator van het Preventieproject Osdorp is de betreffende jeugdofficier van het O.M. op de hoogte geraakt van het bestaan van het Perspectiefproject. De projectmedewerkers hebben inmiddels kennisgemaakt met de hele jeugdunit van het O.M., aan wie aan de hand van uitgedeelde folders is uitgelegd wat het Perspectiefproject inhoudt. Eén van de medewerkers van het Perspectiefproject gaat deelnemen aan een maandelijks overleg tussen Preventieproject Osdorp en het O.M. In de eerste fase van het project werd het contact door beide partijen (Perspectiefproject en O.M.) niet dringend nodig geacht: de politie vormt de eerste schakel in de strafrechtelijke afhandeling, als iemand voor een crimineel feit is aangehouden. Of er in de toekomst meer contact gewenst is, hangt wat het O.M. betreft af van de vraag of de zaken waarmee het Perspectiefproject zich heeft beziggehouden, tot

een rechtszitting leiden. Wanneer er hoofdzakelijk politiesepot-zaken⁸ bij het Perspectiefproject worden aangemeld, merkt het O.M. weinig van de activiteiten van het project.

Het wordt door het O.M. in ieder geval wenselijk geacht elkaar voortdurend op de hoogte te houden van de problematiek van cliënten, van de behandeling door het project en van de afhandeling door het O.M. Het zou naar het oordeel van het O.M. bovendien verstandig zijn als de medewerkers van het Perspectiefproject in de dossiers van de betreffende jongeren een korte notitie zouden toevoegen waarin wordt aangegeven welke behandeling is geboden. Op die wijze wordt het werk van het project beter zichtbaar voor externen.

De coördinator van het Perspectiefproject meldt dat hij met het O.M. heeft afgesproken dat hij (vrijblijvend) adviseert ten aanzien van de afhandeling door het O.M. van een jongere; hierbij gaat het om de vraag of de jongere geschikt is voor behandeling via het netwerk van het Perspectiefproject, of beter aangepakt kan worden via de reguliere strafrechtelijke procedures.

Scholen

Er is contact met scholen in de stadsdelen Geuzenveld/Slotermeer en Slotervaart/-Overtoomse Veld. In concreto betreft het de volgende scholen:

- Nova-college (voortgezet onderwijs; onderverdeeld in diverse scholen voor verschillende doelgroepen; zo is gebouw De Leeuw bijvoorbeeld voor nieuwkomers en bestaat daarom voor 100% uit allochtonen; in totaal wordt het percentage Marokkanen op deze scholengemeenschap op 40-50% geschat);
- Noordmanschool (basisonderwijs; naar schatting 30% Marokkanen);
- Montelbaen (streekschool voor voortgezet onderwijs; ongeveer 60-70% Marokkanen);
- basisschool Tijn Uilenspiegel (20-30% Marokkanen);
- Mondriaanlyceum (voortgezet onderwijs; ongeveer 50% Marokkanen);
- De Westervoort (voortgezet onderwijs; naar schatting 40-50% Marokkanen);
- Scholengemeenschap Westelijke Tuinsteden (ongeveer 40-50% Marokkanen);
- basisschool Immanuel (recent contact, percentage Marokkanen nog niet bekend).

Iedere twee weken wordt vergaderd over de leerlingen met het PPI, de leerplicht-ambtenaar, de coördinator van het Perspectiefproject en de leerlingbegeleiders en mentoren van het Nova-college.

Er is met het Nova-college afgesproken om Marokkaanse leerlingen, die veelvuldig spijbelen en te laat komen, aan te melden bij het project. Inmiddels is hier meerdere malen gebruik van gemaakt. Het Nova-college is heel tevreden over het aanbod van het project. Het Perspectiefproject verwijst ook regelmatig jongeren naar het Nova-college. Het betreft jongeren die van school zijn gestuurd of jongeren die al langere tijd niet meer naar school zijn gegaan. Leerlingen van 12-13 jaar kunnen snel geplaatst worden. Voor jongeren van 16-17 jaar ligt dit vaak lastiger. Voor 8 van hen heeft het Nova-college een aparte klas geformeerd, waar praktisch georiënteerd onderwijs wordt gegeven (de bouwklas). Een ander knelpunt is dat een aantal doorverwezen jongeren (nog) geen legale status had om in Nederland te verblijven.

Met het Mondriaan-college wordt wekelijks overlegd over wat de school kan doen en welke bijdrage het project kan leveren bij probleemleerlingen. Een mogelijkheid is dat een mentor meegaat op huisbezoek. De consulenten van het Mondriaanlyceum hebben wisselende ervaringen met het Perspectiefproject. Sommigen zijn zeer tevreden over de snelle adequate aanpak van het project, een ander heeft de

⁸ Politiesepot heeft betrekking op relatief lichte zaken, bijvoorbeeld als er sprake is van 'first offenders' of van een relatief licht vergrijp. In zulke gevallen is de politie gerechtigd de zaak te seponeren.

ervaring dat de communicatie met het project moeizaam verloopt (vaak bellen en niet teruggebeld worden).

Met de Tijn Uilenspiegelsschool wordt overleg gevoerd over cliënten van het Perspectiefproject die op deze school zitten.

In het algemeen bevat de samenwerking met deze scholen goed. Een knelpunt is dat jongeren vaak te laat worden aangemeld bij het project; de problematiek is dan al zo geëscaleerd dat deze voor het project (te) zwaar is.

Verder is het heel moeilijk om jongeren na de peildatum van 15 oktober te plaatsen op een andere school.

Netwerkoverleg West

Een mentor van het Perspectiefproject neemt deel aan het maandelijks Netwerkoverleg West. Hieraan nemen alle (zes) leerplichtambtenaren uit Amsterdam-West, het RIAGG, de GG en GD, de Raad voor de Kinderbescherming, kinderrechtters, het PPI, AJO, scholen voor basis- en voor voortgezet onderwijs (onder meer het Europa-college, de Montelbaen), het Jan Spijkercentrum (vormingscentrum), de politie, het Preventieproject Osdorp en het Perspectiefproject deel. Besproken wordt wie welk aanbod aan welke jongeren doet.

Over en weer kunnen het Perspectiefproject en de andere participanten op dit overleg jongeren naar elkaar doorverwijzen. Het gaat hier echter alleen om jongeren tot 16 jaar, omdat deze volledig leerplichtig zijn. Een nadeel dat aan het hantieren van deze leeftijdsgrens kleef is, dat deze niet overeenkomt met die van het Perspectiefproject. De medewerkers wijzen erop dat de 17-jarigen hier niet aan bod komen.

Leerplichtambtenaar

Met één van de leerplichtambtenaren uit het Netwerkoverleg West worden indien gewenst gezamenlijk oudergesprekken gevoerd, knelpunten besproken en scholen gezocht voor individuele jongeren.

De afspraken met het Perspectiefproject zijn wat de leerplichtambtenaar betreft niet duidelijk genoeg. Het komt bijvoorbeeld voor, dat zowel een school als het project dezelfde jongere bij hem aanmeldt. Ook komt het in toenemende mate voor, dat scholen een jongere alleen bij het Perspectiefproject aanmelden en niet bij hem. Dit laatste is overigens een tekortkoming van de scholen, waar het project niets aan kan doen. De procedure zou moeten zijn, dat een school een jongere aanmeldt bij de leerplichtambtenaar en deze de jongere bij het Perspectiefproject aanmeldt, mits deze binnen de doelgroep valt.

Voorts is het de leerplichtambtenaar niet duidelijk wat het Perspectiefproject nu precies doet.

Situaties waarin een jongere naar de leerplichtambtenaar verwezen kan worden, doen zich onder meer voor bij 17-jarigen. Zij zijn partieel leerplichtig. De leerplichtambtenaar kan zorgen dat de jongeren in de tijd dat ze niet naar school hoeven bij een werkproject terecht kunnen. Via de Stichting Impuls, een overkoepelend orgaan voor kinderdagverblijven, club- en buurthuiswerk en jongerencentra, waarmee de leerplichtambtenaar eveneens contact heeft, kunnen ook andersoortige activiteiten geboden worden.

De leerplichtambtenaar betreft het Perspectiefproject bij jongeren die van school gestuurd zijn en voor wie een andere school gezocht moet worden. De betreffende mentor van het Perspectiefproject gaat bij het zoeken van een andere school altijd mee.

Over en weer hebben er nog niet veel doorverwijzingen plaatsgevonden. Er is eenmaal een jongere door het project naar de leerplichtambtenaar verwezen; deze

heeft zelf twee à drie jongeren naar het project verwezen.

Terugkoppeling vindt altijd telefonisch plaats. Naar het idee van de leerplicht-ambtenaar vindt er niet voldoende terugkoppeling plaats door de medewerkers van het project, ondanks aandringen van zijn kant.

Preventieproject Osdorp

Met dit project bestaat een goed en intensief contact. Wekelijks is er contact tussen één van de mentoren en iemand van het Preventieproject, hetzij bij het overleg met de politie, hetzij bij het Netwerkoeverleg West.

Men verwijst jongeren naar elkaar door. Hiervoor wordt voornamelijk een geografisch criterium gehanteerd: iedere Marokkaanse jongeren die in Osdorp woont of op school zit wordt naar het Preventieproject verwezen, zit een jongeren in Geuzenveld/Slotermeer of Slotervaart/Overtoomse Veld op school of woont deze daar dan wordt naar het Perspectiefproject verwezen.

Door het Preventieproject Osdorp wordt geschat dat er ongeveer 7 à 8 jongeren naar het Perspectiefproject zijn verwezen. Omgekeerd zijn er 2 à 3 jongeren doorverwezen.

Terugkoppeling vindt plaats tijdens één van de genoemde overlegmomenten. Er doen zich geen knelpunten voor.

Marokkaanse gemeenschap

De medewerkers van het Perspectiefproject onderhouden nauwe contacten met de Marokkaanse buurtraad. Een medewerker neemt in zijn vrije tijd deel aan de jongerencommissie. Deze commissie organiseert en begeleidt activiteiten (onder andere sport, huiswerkbegeleiding, excursies) voor jongeren. De coördinator van het Perspectiefproject is coördinator van de sociaal-culturele commissie. De vertegenwoordiger van de Marokkaanse gemeenschap stelt dat de ouders heel tevreden zijn over het aanbod van het Perspectiefproject.

Stadsdeel Geuzenveld/Slotermeer

Naast de bijeenkomsten van de begeleidingscommissie komt de vertegenwoordiger van het stadsdeel de coördinator van het Perspectiefproject vaak tegen. Vanuit de politiek is er ruime belangstelling voor het Perspectiefproject.

De vertegenwoordiger kan geen oordeel geven over het hulpaanbod van het Perspectiefproject. Hij en de politiek hebben grote behoefte aan een rapportage over de stand van zaken. De coördinator van het Perspectiefproject heeft tot nu toe slechts één knelpunt gemeld. Het stadsdeel heeft dan weinig sturingsmogelijkheden.

Een belangrijk aandachtspunt voor de komende periode is de afstemming tussen het Perspectiefproject en het project Nieuwe Perspectieven.

Stadsdeel Slotervaart/Overtoomse Veld

Er is buiten de begeleidingscommissie om geen direct contact geweest tussen dit stadsdeel en het Perspectiefproject.

Door vertegenwoordigers van het stadsdeel (afdelingen Welzijn en Onderwijs) wordt opgemerkt dat de afstemming tussen het Perspectiefproject en de andere projecten in Nieuw-West verbetering behoeft, met name de afbakening van de doelgroep dient duidelijker omschreven te worden. De verschillende projecten dienen elkaar meer te versterken dan nu het geval is. In dit verband wordt gewezen op de komst van een regionaal meldpunt ter voorkoming van schooluitval voor het voortgezet onderwijs. Dit meldpunt kan relevant worden voor het Perspectiefproject.

De afdeling Onderwijs van het stadsdeel is tevens schoolbestuur van het Mondriaanlyceum, één van de scholen waar het Perspectiefproject mee samenwerkt. In die hoedanigheid had de afdeling Onderwijs door de projectvoorbereiders

en -uitvoerders graag meer betrokken willen worden bij de opzet van het project.

6.3 Feitelijke doorverwijzing

In de voorgaande paragraaf staat beschreven welke afspraken met instellingen gemaakt zijn in het kader van samenwerking in het algemeen en doorverwijzing in het bijzonder. Verder zijn de opgedane ervaringen beschreven. In deze paragraaf gaan we met behulp van het registratiesysteem na hoeveel jongeren zijn doorverwezen.

In de praktijk zijn er in het eerste half jaar weinig jongeren doorverwezen. In de aanmeldingsfase zijn zes jongeren doorverwezen (twee naar het JAC, twee naar de sociale dienst, één naar het arbeidsbureau (JWG-regeling) en één naar een school).

In de gevallen waarin de cliënten zijn uitgestroomd (39) is in 12 gevallen sprake van doorverwijzing (vijf naar het project Naschoolse Opvang, drie naar scholen, twee naar een woningbouwvereniging, en van twee is onbekend waarheen ze zijn doorverwezen), in 26 gevallen is geen sprake van doorverwijzing en in 1 geval is dit onbekend. Opvallend is dat in het eerste half jaar slechts twee jongeren doorverwezen zijn naar een instelling die deelneemt aan het samenwerkingsverband. In het eerste half jaar heeft het project 15 jongeren gehad die ze niet konden plaatsen. Het gaat met name om werkzoekende jongeren van 18-19 jaar.

Dat er relatief weinig wordt doorverwezen heeft diverse achtergronden:

- Marokkaanse jongeren en hun ouders stellen veel vertrouwen in het Perspectiefproject, vanwege het categoriale karakter. Ten aanzien van andere (hulpverlenings)instellingen hebben zij dit vertrouwen niet (taalproblemen, het feit dat er hoofdzakelijk Nederlandse werkers zijn en drempeligheid). Zodra er sprake is van doorverwijzing naar een andere instelling, verzoeken zij dan vaak toch om hulpverlening door de medewerkers van het Perspectiefproject.
- De medewerkers hebben het idee dat zij de meeste jongeren best zelf kunnen helpen.
- De problematiek is lang niet altijd van dien aard dat jeugdhulpverlening nodig is; met veel praten of met praktische adviezen/hulp is een groot aantal van de problemen op te lossen.
- Een belangrijk knelpunt bij het doorverwijzen is dat instellingen werken met een wachttijd. Een groot aantal jongeren haakt in die wachttijd af. Volgens de coördinator is een wachttijd van 4 - 6 weken te lang.
- De medewerkers van het Perspectiefproject streven ernaar om uithuisplaatsing van jongeren zoveel mogelijk te voorkomen.
- Tenslotte wordt genoemd dat de mentoren het zelf moeilijk vinden om een jongere over te dragen. Nadat ze een vertrouwensrelatie met jongeren hebben opgebouwd, ervaren de jongeren een doorverwijzing toch als een afwijzing.

7 Conclusies, aandachtspunten en aanbevelingen

Algemeen

In het algemeen kan gesteld worden dat het Perspectiefproject in het eerste half jaar veel heeft bewerkstelligd. Het team van medewerkers is enthousiast en bereid zich sterk in te zetten voor de doelgroep.

Het project heeft een zeer groot bereik onder de doelgroep; in plaats van de beoogde 50 hebben de mentoren 100 Marokkaanse jongeren gedurende het eerste half jaar begeleid. Tevens worden enkele extra activiteiten voor Marokkaanse jongeren georganiseerd, die niet in de oorspronkelijke projectopzet waren voorzien. Het betreft huiswerkbegeleiding en het organiseren van activiteiten op het gebied van vrijetijdsbesteding voor Marokkaanse jongeren.

Met enige voorzichtigheid kan worden geconstateerd dat het project positief is ontvangen binnen de Marokkaanse gemeenschap.

Er kleeft echter ook een schaduwzijde aan dit succes. De grote caseload bestaat voor een deel uit jongeren die volgens de oorspronkelijke projectopzet niet tot de doelgroep behoren. Daar waar het gaat om jongeren met een zware problematiek bestaat het risico dat het project verder tracht te reiken dan haar polsstok lang is. Bovendien leidt de hoge caseload in combinatie met de extra activiteiten die worden georganiseerd tot een hoge werkdruk voor de projectmedewerkers. Het is zeer positief dat de medewerkers bereid zijn zoveel energie in het project te steken, maar het is van belang dat na het eerste half jaar getracht wordt de werkdruk te temperen. Het gevaar van 'opbranden' van medewerkers ligt op de loer, zo hebben andere ervaringen waarbij Marokkaans kader 'overvraagd' werd geleerd. Enigszins gechargeerd geformuleerd: er moet voor worden gewaakt dat het project aan het eigen succes ten onder gaat.

In de nu volgende meer specifieke conclusies en aanbevelingen zal dan ook vooral aandacht worden geschonken aan mogelijkheden om de caseload van het project beter te beheersen en andere mogelijkheden om de werkdruk te verminderen.

Beheersing instroom

Om de instroom van de mentoren beter beheersbaar te maken, dienen de volgende stappen te worden ondernomen.

- Er bestaat onduidelijkheid over de leeftijdsbegrenzing van de doelgroep. De begeleidingscommissie gaat uit van jongeren van 10 tot en met 17 jaar en de medewerkers van het project van 9 tot en met 18 jaar. In de praktijk blijkt dat 22 jongeren van 18 jaar en ouder tot de cliënten van het project worden gerekend; dit is meer dan een vijfde deel van de totale caseload. Mede gelet op het feit dat de problematiek van de jongeren over het algemeen zwaarder wordt naarmate zij ouder zijn, verdient het aanbeveling om de bovengrens op 17 jaar te stellen en deze bovengrens ook strakker te handhaven dan nu het geval is.
- Tot op dit moment is niet helder omschreven wat de precieze afbakening is van de problematiek van jongeren die wel en niet door het Perspectiefproject geholpen dienen te worden. Onduidelijk is waar zwaardere problematiek begint. Wel worden jongeren die deelnemen aan georganiseerde criminele organisaties niet toegelaten tot het project. Zeker ook in verband met een heldere afbakening tussen het Perspectiefproject en het binnenkort te starten project Nieuwe Pers-

pectieven is het van belang om die afbakening te verduidelijken.

- Een belangrijk knelpunt is dat de medewerkers moeite hebben met het afwijzen van personen die om hulp komen. Ze dienen beter de criteria te bewaken, bijvoorbeeld ten aanzien van de leeftijdsafbakening.

Van groot belang is dat de medewerkers getraind worden om mensen die niet binnen de doelgroep vallen op een beleefde manier te weigeren. In een vergadering van de stuurgroep dient bekeken te worden wie van de samenwerkingspartners een ondersteunende rol kan spelen, bijvoorbeeld door het verzorgen van een training. Als geen van de instellingen die verbonden zijn aan het samenwerkingsverband een gericht aanbod kan doen dient bekeken te worden wie dit probleem wel adequaat kan helpen oplossen.

Niet alleen de medewerkers van het project maar ook de verwijzende instanties moeten meer gewezen worden op de afbakening van de doelgroep. De politie stuurt bijvoorbeeld iedereen door die Marokkaans en minderjarig is. Met de politie moet duidelijk worden afgesproken dat jongeren die zware vormen van criminaliteit hebben gepleegd niet door het Perspectiefproject in behandeling worden genomen. In dit verband is het noodzakelijk dat wordt gespecificeerd wat onder zware vormen van criminaliteit wordt verstaan. Met het OM en de politie dient een afspraak gemaakt te worden om criteria op te stellen.

Doorverwijzing

Naast maatregelen gericht op de instroom, kunnen ook maatregelen gericht op de doorstroom van cliënten een gunstig effect hebben op de werkdruk van de mentoren.

Tot op heden blijkt dat er nog weinig jongeren worden doorverwezen naar andere instellingen. Dit heeft twee hoofdoorzaken. In de eerste plaats vinden de project-medewerkers het moeilijk om bepaalde jongeren door te verwijzen; in de tweede plaats doen zich ook knelpunten voor in de aanbodzijde van de instellingen. Om de doorverwijzing te verbeteren zijn de volgende aanbevelingen van belang.

- Als mentoren een heldere probleemanalyse gemaakt hebben, moeten ze in het team of in overleg met de coördinator bespreken of de jongere voor begeleiding door het Perspectiefproject in aanmerking komt of dat een jongere beter doorverwezen kan worden naar een andere instantie. Tot nu toe is er geen sprake van een duidelijk beslismoment. Verder dient in het eerste contact ook duidelijk gemaakt te worden dat het Perspectiefproject niet alle problemen kan helpen oplossen, maar alleen kortdurende hulp kan verlenen en dat ze - indien nodig - in overleg zullen zoeken naar de meest geëigende instantie. Als besloten wordt om een jongere door te verwijzen dient dit met een jongere en zijn/haar ouders besproken te worden. De betreffende mentor dient ook mee te gaan naar de eerste afspraak met de instelling naar wie ze een jongere doorverwijzen.
- Het is van belang dat instellingen die jongeren dienen door te verwijzen of naar wie jongeren doorverwezen kunnen worden, beter op de hoogte gebracht worden van elkaars mogelijkheden.

Aanbevolen wordt dat de coördinator van het Perspectiefproject of één van de medewerkers op korte termijn met deze instellingen in een gesprek de ervaringen van het eerste jaar evalueren, de afspraken rond doorverwijzing doornemen en bespreken wat precies het aanbod kan zijn van zowel het Perspectiefproject als de instelling waarnaar doorverwezen kan worden.

Van groot belang is verder een duidelijke afbakening tussen het Perspectiefproject en het project Nieuwe Perspectieven.

Inzet bij overige activiteiten

Naast de directe begeleiding van Marokkaanse jongeren ondernemen de mentoren een aantal andere activiteiten die van belang zijn voor het maatschappelijk functioneren van de doelgroep. Ten aanzien van deze activiteiten zijn de volgende conclusies en aanbevelingen van belang.

- Naast de uren die de medewerkers voor het project werken, leveren zij een bijdrage aan het Project Naschoolse Opvang en een groot aantal mentoren is bovendien actief in de Marokkaanse buurtraad. Ook in hun vrije tijdsbesteding, met name tijdens het sporten komen ze de jongeren van het project weer tegen. De grens tussen privé-tijd en werktijd van de mentoren vervaagt hierdoor. Gedurende een korte periode is hier geen bezwaar aan verbonden. De aanbeveling is dan ook om mentoren in hun vrije tijd slechts in zeer beperkte mate in te zetten ten behoeve van de doelgroep.
- De onderzoekers onderschrijven wel het belang van het Project Naschoolse Opvang. De problematiek van de jongeren heeft veel te maken met een gebrekkige vrije tijdsbesteding. Dit geldt zeker voor de 17-jarigen, die nog slechts gedeeltelijk leerplichtig zijn en veel vrije tijd hebben. Onderzocht dient te worden of via bepaalde wettelijke regelingen extra menskracht ingezet kan worden ten behoeve van de doelgroep (bijvoorbeeld banenpoolers) of dat er een financiële vergoeding voor dit project gevonden kan worden, waardoor er extra betaalde krachten kunnen worden ingezet. Tevens dient bekeken te worden wat de Stichting Impuls voor bijdrage zou kunnen leveren. Bijvoorbeeld door het inzetten van de sportervaringsploeg, een mobiele club die ingezet kan worden om ergens in het stadsdeel sportactiviteiten te organiseren.
- In de doelstellingen is opgenomen dat een verbetering van informatie over de Nederlandse multi-etnische samenleving aan Marokkaanse jongeren en ouders een taak van het project is. In de praktijk komen veel ouders aan de balie van het Perspectiefproject met vragen. Deze vragen hebben voor een belangrijk deel te maken met (opvoedingsondersteuning) van hun kinderen, maar er wordt ook andersoortige ondersteuning gevraagd, bijvoorbeeld bij het invullen van een formulier voor de sociale dienst of het vertalen van een officiële brief. Deze laatste categorie vragen neemt naar de mening van de onderzoekers te veel tijd in beslag. Er blijkt een grote behoefte te bestaan aan een soort algemene baliefunctie. Het behoort echter niet tot de opdracht van het project om hieraan te voldoen. Het project zou wel meer aandacht dienen te besteden aan het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders over onderwerpen als schoolkeuze. Bestudeerd dient te worden of er mogelijkheden zijn om een help-desk op te zetten voor de oudere Marokkanen. Hiervoor kan wellicht gebruik gemaakt worden van het spreekuur en voorlichtingsbijeenkomsten voor volwassenen. Dit initiatief wordt op verzoek van de Marokkaanse Buurtraad gefinancierd door het stadsdeel Geuzenveld.

Interne communicatie

De onderzoekers zijn van mening dat de onderlinge uitwisseling van de medewerkers van het project goed verloopt. Er is voldoende ruimte voor deskundigheidsbevordering. Dit gebeurt tijdens de teamvergadering, tijdens de evaluaties van de individuele medewerkers en door het organiseren van themadagen. Gezien de relatief beperkte werkervaring die de mentoren hebben met een projectaanpak en doorverwijzingen is het noodzakelijk dat ook in de toekomst voldoende feedback

en trainingen georganiseerd worden. De instellingen die deelnemen aan het samenwerkingsverband kunnen gevraagd worden een aanbod te verzorgen.

Methodiekontwikkeling en werkwijze

De gehanteerde methodiek wordt door de coördinator helder omschreven. Het ligt in de bedoeling om de methodiek in de praktijk verder te ontwikkelen.

Ten aanzien van de werkwijze wordt aanbevolen dat de medewerkers van het Perspectiefproject niet alle problemen zelf moeten proberen op te lossen, maar voldoende gebruik maken van de doorverwijzingsmogelijkheden.

Verder dient de coördinator van het Perspectiefproject optredende knelpunten aan de orde te stellen in overleggen (bijvoorbeeld stuurgroep) of bij personen (bijvoorbeeld vertegenwoordiger van het stadsdeel) die een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing van deze knelpunten.

Faciliteiten

De mentoren constateren een gebrek aan privacy op het projectkantoor. Het zou wenselijk zijn dat er meerdere ruimtes beschikbaar komen, waar medewerkers apart kunnen zitten met een cliënt.

Telefonisch meldpunt

Er wordt weinig gebruik gemaakt van de bereikbaarheid van het project gedurende de nacht. Aangezien deze nachtelijke bereikbaarheid geen financiële kosten met zich meebrengt en het positieve psychologische effect van een continue bereikbaarheid evident is, is het toch wenselijk om de huidige situatie niet te veranderen.

Registratiesysteem

Het registratiesysteem bevat de mentoren matig, met name het woud van codes bemoeilijkt het gebruik van het systeem. Verder spoort het formulier niet geheel met het computersysteem: codes overlappen, vragen soms ook. Onder andere door de tussentijds aangebrachte wijzigingen is het systeem niet doorzichtiger geworden. De gegevens blijken nog niet volledig geregistreerd te worden; ook wordt niet consistent met de codes omgegaan.

Het verdient dan ook aanbeveling om nog eens goed naar dit registratiesysteem te kijken:

- Bestudeerd dient te worden of er versimpelingen zijn aan te brengen in het systeem. Overlappingsen dienen eruit gehaald te worden.
- Het formulier dat ingevuld moet worden door de mentoren moet exact aansluiten bij het systeem, zowel wat betreft structuur als terminologie.
- Er dient een uitleg te komen voor de mentoren en de administratief medewerker over wat de verschillende vragen en codes precies inhouden.
- De werkwijze ten aanzien van het registreren dient verbeterd te worden: het invullen van de formulieren niet te veel uitstellen vanwege gevaar dat registratiegegevens onvolledig blijven.

Het is wenselijk om met de mentoren te bespreken of het toch niet mogelijk is om de formulieren in te vullen waar een cliënt bij is.

- Registratiegegevens dienen ook op floppy bewaard te worden.

- De uitdraai van rechte tellingen is een enorme klus, zeker als je een selectie wilt uitvoeren, bijvoorbeeld op datum.

Stuurgroep

De stuurgroep functioneert op dit moment niet optimaal. Door het feit dat het SOJA nu het voortouw neemt is een verbetering mogelijk. Verder dient de coördinator van het Perspectiefproject de betrokken instellingen meer in te zetten om de eventuele knelpunten te helpen oplossen, bijvoorbeeld door het geven van trainingen aan de mentoren.

(vervolg aanmeldingsformulier)

Problematiek bij aanmelding:

_ _ _	_____
_ _ _	_____
_ _ _	_____
_ _ _	_____
_ _ _	_____
_ _ _	_____

Toelichting bij aanmelding:

1)

2)

(einde aanmeldingsformulier)

Persoonlijke gegevens van cliënt

- 1 Datum van registratie: - -
- 2 Voorletters:
- 3 Achternaam:
- 4 Tussenvoegsel:
- 5 Roepnaam:
- 6 Geslacht: |_|_|_|
- 7 Geboortedatum: - -
- 8 Geboorteplaats:
- 9 Geboorteland: |_|_|_|
- 10 Nationaliteit: |_|_|_|
- 11 Culturele achtergrond: |_|_|_|
- 12 Migratiedatum: - -
- 13 Burgerlijke staat: |_|_|_|
- 14 Primaire leefsituatie: |_|_|_|
- 15 Naam verblijfplaats:
- 16 Adres:
- 17 Postcode Woonplaats:
- 18 Telefoon:
- 19 Spreektaal thuis: |_|_|_|

Diverse opmerkingen:

1)

2)